

Steller Lea-Katharina¹

Áltejföl és quarkcsusza²

Magyar vendégmunkások helyzete és kapcsolathálója a vidéki Felső-Bajorországban

A bajor-magyar identitásbeli, rokoni, lelki párhuzamokról, kapcsolatokról számos történelmi tanulmány íródott, hungarika- és bavarika-kutatók jóvoltából.³ Mindkettő a saját családi múltam része, s Magyarországot hazámnak, Bajorországot pedig otthonomnak tekintem. Távol áll tőlem, sőt minden formában élesen elítélem azokat az embereket, akik téma híján vagy karrierizmusból, szenzációhajhász módon hazájukat, otthonukat külföldön sárral dobálják és gúny tárgyává teszik. Sajnos azonban szomorúan és jogosan kell megjegyeznem, hogy napjaink bőrnadrágos-laptopos Bajorországa a több évtizedes amerikai megszállás eredményeképpen már ritkán szemléli Közép- Európa nemzeteit történelmi hagyománya szempontjából. Az az elkeseredés, ami korunk európai és magyar sajátossága, a bajor vidékre is rányomta bélyegét. Kiszámítottá vált minden lépésük, mint a Bayern München újra és újra sikerekhez vezető szakmai és sportpolitikai stratégiája. A bajor átlaggondolkodás előterében a „megéri ez nekem”, netán a „mennyit érdemes beruháznom rá” kérdések, valamint a „hagyom veszni, mert akkor mást még menthetek” döntések állnak.

A főleg kisbefektetőket sújtó 2000 márciusi dotcom-krízis⁴ volt az a pont, amikor a hihetetlen mértékű tőkekivonás miatt már érezni lehetett, hogy kegyetlen nehézségek várnak az amerikai érdekeltségekkel teli Bajorországra is, különösen a mi, *Informatikai* vagy gyakrabban *Kémiai Háromszögnek*⁵ nevezett vidékünkön. Az ezt követő 2007-es pénzügyi, majd 2008/2009-es gazdasági világválság, és a sikertelen kísérletek az euróövezeti

¹ A szerző (lánynevéen Virághalmy Lea) az ELTE Bölcsészettudományi Karán diplomázott, 1994-ben ugyanott kisdoktorit védett, 2003-ban pedig PhD fokozatot szerzett. 2003 óta él Bajorországban, az MTA külső köztestületi tagja.

² Megjegyzések az *Áltejföl és quarkcsusza* címhez: 1.) Bajorországban nincsen a hagyományos magyar értelemben vett tejföl, ezért a legegyszerűbb módja a tejfölglyártásnak, ha az ún. *Schmandot* tejjel felhígítjuk, majd a hűtőgépben állni hagyjuk. 2.) Mint ismeretes, a magyar (tehén)túró só és cukor nélkül készül, kis mértékben savanyú, sajátosan nedves és morzsalékos, azaz rögös. A *Frischkäse*, pontosabban *Quark* vagy bajorul *Topfen* ezzel szemben egészen más állagú és ízű. 3.) A klasszikus magyar csuszához főtt, tört kocka- (szabóallérnak is nevezett) -tészta illik; amely itt nem kapható. 4.) A tepertőről nem is beszélve, mivel a *Grieben* csak nagyjából az Elbától északra ismert.

³ K. Lengyel Zsolt: *Bavarica in Ungarn – Hungarica in Bayern. Ein wissenschaftliches Tagungsprojekt am Ungarischen Institut München I-II.* www.ungarisches-institut.de/mitarbeiter/lengyel/le00-00-05.htm (Utolsó letöltés: 2013. február 10.)

⁴ Frentz, Clemens von: *Die Chronik einer Kapitalvernichtung I-IX.* www.manager-magazin.de/finanzen/artikel/0,2828,186368,00.html (Utolsó letöltés: 2013. február 10.)

⁵ Kern, Alfred: *ChemDelta Bavaria - Was ist das?* www.chemdelta-bavaria.de/chemdelta-bavaria.html (Utolsó letöltés: 2013. február 10.)

államadósság-válság megfékezésére a pénzbefektetéséről híres bajor vidéken hatalmas anyagi veszteséget okozott.⁶ 2011-re nyilvánvalóvá vált, hogy Bajorország egyértelműen ismét segítségre szorul.⁷ Vizsgáljuk meg, mit jelent ez az „ismét”!

Bajorország háború utáni újjáépítésében a több millió kelet-poroszországi, zömében kisnemes, sziléziai és szudétanémet főleg polgári értelmiségi kitelepített és menekült erején felül vett részt, éhbérért robotolva, éppen az integrálódás és az elvesztett társadalmi státusz önerőből történő visszanyerése érdekében.⁸ A hatvanas, hetvenes évek munkaerőhiányos időszakában a jóléti NSZK egyszerű vendégmunkásokat hívott Dél-Európából, s beilleszkedésüket ideológiai okokból sem szorgalmazta. Az egyesítés után a nyugati tartományok szabályosan lefölözték az NDK (sokszor világszínvonalú) szakember-állományát, akik szívük mélyén titkolt vágyukat valósították meg azzal, hogy évekig agyondolgozták magukat alacsonyabb beosztásban, egy bajorországi végleges letelepülés és családalapítás reményében.⁹ Összefoglalva: a nyugatnémetek (természetesen a bajorokkal az élen) három hullámban kaptak a munkaterületükön kiemelkedően dolgozó olcsó munkaerőt a háború után, s most, 15–20 év után ismét szükségük van minél kedvezőbb áron kitűnő, vagy legalábbis átlagon felüli alkalmazottakra. Igen, de honnan? Kik azok, akik még tudnak és akarnak is dolgozni?

Tekintsük most át a magyar származású bevándorlók és leszármazottaik számát a délnémet területeken. A második világháború után kb. 180 ezer kitelepített érkezett Baden-Württembergbe, s Bajorország sváb területeire.¹⁰ A most felnövekvő, németiségbe teljesen beolvadt, s Dél-Németországban szétszóródott harmadik generációban határozottá vált az igény az elszakított magyarországi gyökerek ápolására, az elfeledett rokoni kapcsolatok felkutatására. Az így Bajorországba érkező, félig-meddig rokonlátogató és nemhivatalos munkakereső magyar állampolgárok száma akár ötezerre is tehető.

⁶ *Bajorország adósságának alakulása 1992 és 2011 között*
de.wikipedia.org/w/index.php?title=Datei:By_schulden.svg&filetimestamp=20121203171559 (Utolsó letöltés: 2013. február 10.)

⁷ Burth, Andreas–Gnädinger, Marc: *Verschuldung in Bayern: Landesverschuldung I., Kommunalverschuldung II.*

www.haushaltssteuerung.de/verschuldung-land-bayern.html (Utolsó letöltés: 2013. február 10.)

⁸ Ziegler, Walter: *Flüchtlinge und Vertriebene*. In *Historisches Lexikon Bayerns*
www.historisches-lexikon-bayerns.de/artikel/artikel_46038?pdf=true (Utolsó letöltés: 2013. február 10.)

⁹ Büchel, Felix–Schwarze, Johannes: *Die Migration von Ost- nach Westdeutschland – Absicht und Realisierung. Ein sequentielles Probitmodell mit Kontrolle unbeobachteter Heterogenität. Mitteilungen aus der Arbeitsmarkt- und Berufsforschung*. 1994/1. 43–52. doku.iab.de/mittab/1994/1994_1_mittab_buechel_schwarze.pdf (Utolsó letöltés: 2013. február 10.)

¹⁰ Takács Katalin: *Kitelepített magyarországi németek Bajorországban. Regio. Kisebbség, politika, társadalom* 1996/4. epa.oszk.hu/00000/00036/00027/pdf/04.pdf (Utolsó letöltés: 2013. február 10.)

A következő hullámot az 1956-os forradalmat és a 1968-as prágai tavaszt követő megtorlások elől menekülő disszidensek¹¹ jelentik, kb. 30 ezren, akiket a hatvanas évek végétől további 25 ezer magyar származású jugoszláviai vendégmunkás követett. Mintegy felük Bajorországban telepedett le; hasonlóan a Ceaușescu-rendszer elől Erdélyből menekülő mintegy 30 ezer magyar nemzetiségű román állampolgárral. S akkor még nem is említettem az összesen 30 ezerre tehető politikai menekült és a házasság révén letelepedő réteget.¹²

Öszefoglalva tehát 2004-ben a statisztikák hivatalosan 120 ezer főre tették a németországi, integrálódott, de nem teljesen asszimilálódott magyar származásúak számát, akiknek mintegy 60 százaléka (72 ezer) a Bajor Szabadállam területén élt. Magyarország Európai Unióba való csatlakozása és a letelepedési feltételek könnyebbé válása óta azonban tovább emelkedett a Bajorországban élő magyarok száma; 2006 és 2011 között 97 ezer magyart regisztrált a német Szövetségi Statisztikai Hivatal, 82 százalékos bajorországi lakóhellyel – így összességében hivatalosan durván 150 ezer bajorországi magyarról tudunk.¹³

Ezen a helyen ezekhez a statisztikai adatokhoz személyes jellegű megjegyzést fűzök. 2003 őszén a Budapesti Műszaki Főiskola menedzser szakmérnök posztgraduális diplomájával a zsebemben Bajorországban egy nemzetközi cégnél történt sikeres munkahelyi pályázat és szerződésaláírás után a „hivatalnak packázásai” miatt külsős információs rendszerszakértőként Münchenben, mint magyarországi egyéni vállalkozót alkalmaztak. Így ismerkedtem meg a német férjemmel; kislányunk 2005-ben született. 2008-ban kaptam meg a német állampolgárságomat – a magyart megtartva. Állandó pest-megyei lakcímem 1983 óta változatlan, és soha, sehol semmilyen vonatkozásban nem merült fel Magyarországon, hogy én nem annak területén élek. Fizetem a településfejlesztési hozzájárulást, a különböző adókat, részt veszek az országgyűlési és önkormányzati választásokon, s támogatom a magyar katolikus egyházat.

Átlagosnak mondható kis bajor falunk ötezer lelkes, ebből másfélezer az idősek-otthona-luxuspark lakója. A maradék három és félezer lakosból mintegy 30 magyar hentes dolgozik a közeli osztrák tulajdonú vágóhídon, magyarországi vállalkozóként, s öten vagyunk

¹¹ K. Lengyel Zsolt: *Bajorország és Magyarország a XIX. és a XX. században. Kapcsolattörténeti áttekintés* www.ungarisches-institut.de/mitarbeiter/lengyel/le08-05-01-u.htm (Utolsó letöltés: 2013. február 10.)

¹² Mindkét adat a müncheni magyar értelmiségiekkel folytatott beszélgetés során közölt személyes megítélés alapján

¹³ Brückner, Gunter: 10,7 Millionen Migranten aus 194 Ländern leben in Deutschland. *Pressemitteilung vom Statistischen Bundesamt*, 18. Dezember 2012 – 448/12. www.destatis.de/DE/PresseService/Presse/Pressemitteilungen/2012/12/PD12_448_122pdf.pdf?_blob=publicationFile (Utolsó letöltés: 2013. február 10.)

kettős állampolgárságú, így engedélyezett kettős állandó lakcímű magyar feleségek és édesanyák. Egyikünknek sincs tudomása arról, hogy bárki is otthon regisztrálta volna, hogy Bajorországban élünk, s gyereünk született. Tehát, ha egy átlagos bajor falu lakosságának 1 százaléka statisztikán kívüli magyar származású, akkor a 12,5 milliós Bajorország esetében ez akár további 125 ezer főt is jelenthet.

De menjünk csak tovább! A falubeli henteseink fiatalok, s egyre jobban hiányoznak nekik nyugat-magyarországi családjaik. A hazaküldött pénz is egyre kevesebb, a benzinköltség egyre magasabb, s az iskolai szünet egyre hosszabb. Egyszerűbb kihozni a családot, mivel otthon a feleségnek úgy sincsen munkája, s a munkanélküli segély is lejárt! Az eddig szunyókáló bajor szervek azonnal felébredtek, s szabályosan lecsaptak a gyerekekre. Bajorországban ugyanis a társadalom oly mértékű előregedésének lehetünk tanúi, hogy a magam 45 évével a felsőbajor vidéken statisztikajavító fiatalnak számítok.¹⁴ A magyarországi gyerekeknek felkínált bajor lehetőség a következő: születésüktől fogva addig, ameddig tanulnak, de legfeljebb 27 éves korig fejenként havi 184 eurót (ca. 53 ezer Ft-ot) kapnak teljes körű ingyenes orvosi ellátással, amellett, hogy 18 éves korig minden gyermekorvosi recept ingyenes.¹⁵ Az eredmény: a szomszéd kisvárosban, ahol egy 10 osztályos középiskolában rész munkaidőben korrepetitorként is dolgozom, a magyar iskolai szünet kezdetét követő héten 5 magyar diákot írtattak be a kötelezően augusztus elejéig tartandó bajor második félévre. Ha azt vesszük, hogy Bajorországban ca. 6.500-7.000 iskola van, s ha csak iskolánként 2 gyereket (1 testvérpárt) veszünk, akkor is nyugodtan elmondható, hogy csak az elmúlt két hétben 12–13 ezer magyar gyermeket írtattak be bajor iskolákba¹⁶ – eleinte tulajdonképpen valamiféle „legális ingyenes nyelvtanfolyamra és szüneti elfoglaltságra”, míg a szülők „valamiféle munkát keresnek”. Mivel aztán ezek a gyerekek később a biztonság kedvéért feltehetően magántanulóként fogják az otthoni régi iskoláikat is folytatni, nem valószínű, hogy megjelennek a magyarországi statisztikákban. Az anyagi kísértés azonban a

¹⁴ *Altersstruktur der Bevölkerung Bayerns. Stand: 31. Dezember 2009. Statistische Berichte, A 13 j 2009*
www.statistik.bayern.de/veroeffentlichungen/download/A1300C%20200900/A1300C%20200900.pdf (Utolsó letöltés: 2013. február 10.)

¹⁵ *Kindergeld* www.sozialleistungen.info/sozial-leistungen/kindergeld.html (Utolsó letöltés: 2013. 02. 10.)

¹⁶ *Beszámoló a Müncheni Iskolai Minőségbiztosítási és Képzéskutatási Állami Intézet tanulmányútjáról.* Tempus, Budapest, 2006 május
docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:h3T5pXhM5b8J:www.tpf.hu/document.php?doc_name%3D3DLLP/szakert_tanulmanyutak/beszamolok/DE_Minosegbiztositas_Takacs_20.doc+%22Az+alapelvek+%C3%A9s+azok+szerepe+a+bajor+iskol%C3%A1k+min%C5%91s%C3%A9gbiztos%C3%ADt%C3%A1s%C3%A1ban%22&hl=de&gl=de&pid=bl&srcid=ADGEESiYHu-Quaf5FcMK_ViEwVhWoROC7RowdweSm1-eKa0hr8knBUIZ-B-evprzXhRGR0B5f26bGxHLWtpfLI1pRs546tZxTQEjES6IBvrS_U7IEM9FNdN9GPwQh65Ijz65xoUXUq5K&sig=AHIEtbQbgnNLom34jpmj8zZOFEVY04O9Xg (Utolsó letöltés: 2013. február 10.)

kétségbeesett szülőknél oly nagy, s a gyerekek olyan gyorsan épülnek be a bajor társadalomba, hogy kevés a remény a fiatalok jövőbeli hazatérésére.

Eddig tehát 290 ezer bajorországi magyarnál tartunk, amikor rátérek egy még kényesebb témára, az egyedülálló fiatal nők helyzetére. Ha az ember különböző közösségi internetes oldalakat olvas, vagy csak egy magyarországi ÖTYE rendezvényen figyel, akkor unos-untalan az alábbi mondatokba ütközik: „a lányom/unokám megkapta a diplomáját, most a barátjával München mellett él”. Vagy: „az unokám bébiszitterként nyelvet tanul valahol München környékén”. Igen gyakori a „főiskola után kiment szerencsét próbálni” és a „megszerveztünk neki rokon kapcsolat révén egy év bajorországi tartózkodást. Remélem, férjhez megy már ott végre valakihez!” kitétel. A társskereső internetes oldalakon szinte csak a lengyel lányok száma vetekszik a magyarokéval. A küzdő- és szülőképes fiatal magyar nők bajorországi tömeges megjelenése téma lett a sörkertek törzsasztalainál is. Általános bajor vélemény szerint a magyar lányok nagy kihívást jelentenek a férfiaknak, mert okosak, emancipáltak, fejlődőképesek, vezéregyéniségek a házasságban, s nem válnak, nem adják fel könnyen. Rengeteget olvasnak, igényesek és szigorúak a gyereknevelésben, de a lakást nem tudják igazán tisztán tartani. Míg ugyanis egy normális magyar nő hetente legfeljebb kétszer porszívózik, addig a vidéki bajor háziasszonyok sajnos az általános szellemi igénytelenség miatt, egyéb elfoglaltság híján éjjel-nappal takarítanak műtőteremre emlékeztető hófehér varázslakosztályaikban. Jellemző példa a túlzásba vitt higiénia, hogy a szomszédasszonyunk rendszeresen tisztára mossa a háza előtt lévő közlekedési táblát is.

Nem tudom megmondani, hogy hány fiatal magyar nő cselleng és csapódik nálunk férfiről férfire éveken keresztül, amíg férjhez nem megy, hogy névváltoztatás után szinte nyomtalanul beleolvadjon az itteni társadalomba. Félve merek saccolni: talán valahol a tízezer és a százezer között lehet a számuk? Nem tudom... S sajnos senki sem tudja! Ami viszont szomorú, hogy ezek a nők eszük, kitartásuk és erejük révén a magyar társadalom szülőképes krémjéhez tartozhatnának. Ehelyett elhagyják Magyarországot, erősítik a bajor réteget, s bármilyen komikusan hangzik, de rettegésben tartják a bajor osztályfőnököket. Egy itteni mondás szerint ugyanis a „magyar édesanyáktól ments meg Uram, minket”, mivel egy magyar az otthonról kapott iskolai és nevelési nívót tartja, s várja el a bajoroktól is.

Az eddigi adatokat összevetve elmondható, hogy a statisztika 150 ezer Bajor Szabadállambeli magyarjával szemben mintegy 3–400 ezer magyar él, dolgozik és küzd nálunk, kevés reménnyel a hazatérésre. Van egy Magyar Katolikus Misszió¹⁷ Münchenben,

¹⁷ Cserháti Ferenc: *A müncheni magyar lelkipásztori szolgálat rövid története*

amiről csakis jót mondhatok. Kilenc év alatt háromszor fordultam hozzájuk segítségért, s mindannyiszor valamiféle személyre szóló megoldást kerestek számomra. Természetesen nem tudnak mindenkivel foglalkozni, de azt a kis lökést, amire az embernek szüksége van, hittel és felelősséggel tudják megadni.

Elképzelhető, hogy van valahol már rendszeres, tehát nem hétvégi magyar óvodai csoport, de én nem tudok róla. Környékünkön 50 kilométeres körzetben csak egy Pető Intézet¹⁸ van, német nyelvű magyar származású pedagógusokkal. Általános iskoláról sem tudok, az 1958-as alapítású, a nyugati emigráció magyar örökség részeként kitüntetett fellegvára, a Burg Kastl Magyar Gimnázium¹⁹ pedig 2006-ban megszűnt. A Münchener Magyar Intézet 2009-ben Regensburgba költözött s önállóságát bizonyos fokig elveszítve az ottani szláv, pontosabban cseh dominanciájú WiOS (Wissenschaftszentrum Ost- und Südosteuropa) részévé vált. Szorgalmas, tudós munkájuk eredményét sajnos megkérdőjelezi és nevetségessé teszi a szláv professzorok által a Regensburgi Egyetemen 2010 őszén frissen alapított Hungaricum szórólapjára tett Dürrenmatt-idézet: „Európában két nehéz nyelv van, a magyar és a portugál, de a magyar olyan nehéz, hogy még a portugál sem érti meg.”²⁰

Az elitegyetemi címet elnyerő Ludwig Maximilians Universität München a szintén szláv tanszékcsoport tagjaként működő finnugor – de sokak által egyszerűen csak magyarnak nevezett – tanszékén a nagyhírű tudós Ingrid Schellbach-Kopra professzorasszonyt 2004-ben nyugalmazta, s új tanszékvezetőt nevezett ki az akkor magyarul egyáltalán nem értő és beszélő Prof. Dr. Elena Skribnik személyében.²¹ A személyi változás a tanszék összetételében is változást hozott: nincsen tudományos fokozattal rendelkező magyarul tudó állandó kinevezett munkatárs a tanszéken. Csak összehasonlításképpen jegyzem meg, hogy nem tudom, mit szólna ahhoz Németország, ha pl. az ELTE Bölcsészettudományi Karán a Germanisztikai Intézetet a Romanisztikai Intézet alá sorolnák, s olyan professzort neveznének ki az élére, aki nem beszélne németül, sőt nem is lenne állandó tudományos munkatárs a német nyelv- és irodalomtudomány oktatásához.

Lesújtó a kép: 3–400 ezer magyarnak tehát nincsen óvodája, iskolája, gimnáziuma; a felsőfokú tanulmányainak színvonala pedig a témához sajnos egyáltalán nem értő

www.ungarische-mission.de/missz-tort.htm (Utolsó letöltés: 2013. február 10.)

¹⁸ Weisbach, Doris: *Herzlich willkommen beim Fortschritt Rosenheim!* www.fortschritt-rosenheim.de (Utolsó letöltés: 2013. február 10.)

¹⁹ *Burg Kastl. 50 éve magyar gimnázium Németországban* www.kastlalumni.eu/burg-kastl/iskola/C3%A1nk-t%C3%B6rt%C3%A9net/ (Utolsó letöltés: 2013. február 10.)

²⁰ www.uni-regensburg.de/europaeum/medien/flyer/flyer_hungaricum_2010.pdf (Utolsó letöltés: 2013. február 10.)

²¹ Schellbach-Kopra, Ingrid–Wessel, Katri: *Geschichte der Finnougristik an der LMU* www.finnougristik.uni-muenchen.de/ueber_uns/portrait/index.html (Utolsó letöltés: 2013. február 10.)

professzorok pillanatnyi hangulatától függ – azaz engednek-e valaki szakértőt éppen abban a szemeszterben oktatni vagy sem.

Sajnos a bajorok számára helyzetünk nemcsak közömbös, hanem kifejezetten és határozottan tabutéma, az elutasítást idézve: „ez most egyáltalán nem aktuális”. Ennek a magatartásnak a hátterében a Bajorországban szép csöndben szimpátiára talált berlini szociáldemokrata Thilo Sarrazinnak *Németország felszámolja magát* című könyve áll. A mű (egyébként szellemes) alapállása: „Németország jövőjének biztosítása érdekében ne hívjunk ide többé senkit, hanem neveljük és oktassuk saját fiatalságunkat úgy, hogy alkalmas legyen feladatok ellátására, sőt munka végzésére is”. Visszautalva a korábban általam kifejtett előregedő bajor társadalomra, s a fejlett családtámogatási rendszerre: a „gyerek”, különösen az „européer gyerek” a mi keletbajor vidékünkön olyan potenciális leendő munkavállaló-jelölté vált, akinek pénzben kifejezhető értéke van a bajor bankok számára, mint a leendő „gazdasági vészterv” alapeleme. Ha tehát a németeknek nincsen saját fiatalságuk, akkor gyorsan toboroznak egyet, akiknek nevelését és taníttatását viszont már az arra hivatott (kizárólag itt) képzett pedagógusok veszik át. Ebben az új rendszerben a szülők (főleg az idegesítő magyar származású anyák, akik mindenre odafigyelnek) teljesen feleslegessé válnak, ezért alulkorúsítják őket, így semmi joguk sincsen észrevételt, javaslatot, sőt Isten őrizz, netán kifogást tenni, tiltakozni, mert ők csak átmeneti személyek, akiknek megőrzésre átadtak egy-egy értéktárgyat. Ez a szemlélet – a volt szocialista blokkunk értelmiségi bevándorlóinak színvonalához képest csökkent nevelési és tanítási képességekkel rendelkező bajor óvodai és iskolai egységesítés – gyerekeink számára visszalépés.²² Sajnos egyáltalán nem megoldás, mivel csepp a tengerben a svájci mintára elindított ún. Secondo-képzés. Secondo pl. egy külhonban élő magyar házaspár külhonban született – pl. német állampolgárságú – gyermeke, aki szülei hazájából, jelen esetünkben a budapesti Balassi Intézetből tantárgykiegészítő oktatást kaphat ösztöndíj formájában.

De mi a teendő ebben a helyzetben a 3–400 ezer magyarral? Menjünk sorban! A hiányzó óvodai háttérrel tudják az édesanyák biztosítani pl. az internet segítségével. Csoportok, körök alakulnak különböző közösségi oldalakon, baba-mama klubok és kisebb kiránduló csoportok születnek spontán. Én az *egyszervolt.hu* oldalt használtam rendszeres mesemondásra, dalolásra, így nem csoda, hogy kislányom „mama” és „papa” szavai után hamarosan a „vévéné” is következett.

²² Steller, Lea-Katharina: *Lojalitás és identitás – keresztúton a német társadalom* epub.uni-regensburg.de/19837/ (Utolsó letöltés: 2013. február 10.)

Iskola. Nehéz téma, hiszen mind anyaként, mind korrepetitorként és priváttanárként érintve vagyok. Azt hiszem, elég annyit mondanom, hogy a nyugatnémet iskolarendszer fellazulása jóval korábban, már 1968 után elkezdődött, így, ha a magyar iskolarendszer egyes vélemények szerint a szakadék szélén áll, akkor elmondható, hogy a német egy lépéssel előtte. Ez a bajorra is teljes mértékben igaz, ezért a negyvenes generáció Bajorországban csakis döbbenettel vegyes idegességgel kommentálhatja az iskolai oktatást, követelményrendszert és nevelést.

A tudományos élet támogatása az elmúlt hat évben Bajorországban is visszaesett. Érdekes szociológiai megfigyelést tettem ezzel kapcsolatban: az egyedülálló tudományos kutatók száma szinte a nullára redukálódott, s hihetetlenül kevés az egyetemeken kívüli kutatóintézetek főállású munkatársainak száma. Projekterveket írunk, pályázunk, magán üzletember-támogatókat vadászunk éjjel-nappal, és mellékmunkákból járulunk kissé hozzá a család anyagi költségvetéséhez. A bajor pénzügyi megszorítások egyébként nemcsak a magyarsággal, hanem a teljes bölcsészettudományi (tehát történeti, irodalom- és nyelvészettudományi, néprajzi stb.) kutatásokkal kapcsolatos terveket is sújtják.

Tisztelettel kérem a Tudós Hallgatóságot, hogy a kerekasztal-beszélgetések során osszák meg velünk gondolatébresztő véleményüket, tanácsaikat. Megoldást kell találnunk, mert a helyzet Bajorországban a magyarságtudat megőrzése szempontjából nagyon elkeserítő; az áltejföl és a quarkcsusza nem tréfa többé, hanem realitás.

Összefoglaló: *2010-ben az Inn melletti Mühldorf járási tanácsa megdöbbentő statisztikai adatot hozott nyilvánosságra a környék bevándorlóiról. Első helyen – mondhatni hagyományosan – a törökök állnak, második az osztrák vendégmunkások száma, míg a harmadik helyre a magyar anyanyelvű munkavállalók törtek előre az oroszokat is megelőzve. A tanulmány ennek a jelenségnek bajor vonzatait mutatta be: a megjelenő „új kisebbség” jogát anyanyelvének ápolására, kultúrájának megőrzésére, valamint a beilleszkedéséhez szükséges iskolai végzettségek elismertetésére, s rámutat, hogy a Bajorországban élő, mintegy 3–400 ezerre tehető magyar számára a legnagyobb nehézség a szétszórtságban rejlik. Vizsgálja továbbá a bajorországi magyarság esetleges végleges letelepülési terveit, iskolás gyerekeik jövőt illető elképzeléseit, baráti és leendő családalapítást is érintő kapcsolatrendszerét.*